

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

zhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Govor slovenskega poslanca č. g. Einspielerja v deželnem zboru Koroškem.

Starosta slovenskih domoljubov in prvoborcev, č. g. Andrej Einspieler, govoril je o šolstvu, ko je deželni proračun bil na dnevnem redu, ker mu liberalci poprej niso dali besede. Govoril je tako:

„Finančni odsek deželnega zbora predlaga, naj dovolimo za leto 1885 za naše ljudske šole 334.247 fl. Zdi se mi, da imam ne samo pravico, ampak še sveto dolžnost, da zdaj povem, kaj mislim o naših šolah. Jaz in tisti, ki so z menoj enih misli, želimo:

1. naj bojo naše šole katoliške. Do l. 1869 imeli so koroški katoličani tudi katoliške farne šole. Z državno šolsko postavo od 14. maja 1869 pa so se te šole spremenile v brezverske šole. Judi imajo judovske, luteranci imajo luteranske šole; katoliški kristjani pa nimajo katoliških, ampak brezverske šole! Mi katoličani radi pustimo drugovercem drugoverske šole, mi želimo in zahtevamo pa tudi za se verske šole. Res je sicer, da se tudi na naših šolah podučuje vsaki teden dve ali več ur komaj eno uro krščanski nauk, po 26 do 28 ur na teden pa se učijo druge reči; res je, da mora po novi šolski postavi od 2. maja 1882 biti šolski voditelj na katoliških šolah tudi katoliške vere; — pa vse to šole ne stori katoliške. Katoliški stariši hočejo imeti katoliške učitelje, katoliški duh in katoliško življenje v ljudski šoli. Le na takih šolah se bojo otroci izredili za verne in poštene kristjane, da bojo imeli srce in pamet na pravem mestu, da bojo zaslomba države in človeške družbe. Zato želimo, naj bi vlada skrbela, da bi se naredila državna šolska postava, po kateri bi vsaka vera imela svoje posebne verske šole.

2. Mi želimo in tirjamo, da bi se šolska bremena kolikor mogoče olajšala, pa da bi se učiteljem pustilo, kar jim gre po

postavi, in da bi se otroci v šolah naučili ravno toliko, kakor do zdaj.

Za nobeno reč dežela ne trosi toliko denarjev, kakor za šole. Za leto 1885 se tirja za šole 334.247 fl. Ti stroški bojo še pa rastle od leta do leta. Tako je c. k. dež. šolski svet 15. julija 1884 pisal deželnemu odboru, naj postavi v šolski proračun za leto 1885 še 8760 fl. več, da se bojo uravnale učiteljske plače.

Zraven teh stroškov za deželno šolsko matico pa morajo občine včasih nakladati še po 200 do 300% občinske doklade za šolske stavbe in potrebe. Saj smo že letos pretresali več takih prošenj.

Pa še drugo breme zadeva davkoplačevalce, da morajo po največ krajih orgljavca in cerkovnika plačevati še posebej. Po vrhu morajo najemati pa še tuje ljudi za taka dela, ktera bi lahko opravljali 13 do 14letni otroci, ki so zdaj primorani po šolskih klopih trgati hlače in janke.

Cela dežela zdi huje pod silnim šolskim bremenom in od vseh strani prihajajo glasi, naj bi se to breme vendar olajšalo. Jaz in moji somišljeniki tedaj želimo in tirjamo, naj se glas ljudstva usliši in naj se olajša šolsko breme, pa tako, da ne bodo oškodovani učitelji, in da se bodo tudi otroci toliko naučili, kar jim veli postava. In to bi se res dalo vse doseči.

Olajšanje bi se doseglo s tem, ako bi se naredila postava, da bi otroci le od 6. do 12. leta hodili vsak dan v šolo; od 13. do 16. leta pa naj bi obiskovali nedeljsko šolo, ali pa bi se določil za to kak delavnik popoludne. Dokler pa take postave ne dobimo, naj bi vis. c. k. deželni šolski svet upeljal, kjer le mogoče pol-dnevni poduk. Za 13 in 14letne otroke pa naj bi izprosil pri vis. naučnem ministerstvu takih olajšav, kakoršne so se že dovolile za gorenjo Avstrijo in za Štajersko. Tudi se najdejo ljudje, ki imajo precej premoženja ali pa dobre službe, pa ne plačajo ne deželnih, ne občinskih

doklad, tedaj tudi nič šolske doklade; od takih bi se lahko tirjala šolnina, če imajo otroke v šolah. Tudi bi se davkoplačevalcem olajšalo breme, ko bi se spet orgljava služba postavno zvezala z učiteljsko.

Slednjič bi se dalo shajati z manjšim številom šolskih oblastnih in šolskih nadzornikov, in tudi po tej poti bi se dali stroški znižati. Jaz in moji somišljeniki smo trdno prepričani, da se zamore našim željam ustreči, ne da bi se oškodovali učitelji, in da bi se otroci tudi potem toliko naučili, kakor zdaj. Ja, mi upamo, če bo deželni zbor po tej strani varčno ravnal z denarjem, da mu bo po drugi strani potem mogoče, učiteljske plače postaviti na 600, 700 in 800 fl., kakor so že storili konservativni poslanci v zgornji Avstriji.

(Konec prihodnjič.)

Pojdene novine.

Krščeni neobrezani narodi v našem cesarstvu pa tudi razne politične stranke v svojih nesrečnih prepirih med seboj zelo prezirajo gibanje in napredovanje judovskih priseljencev.

V kratkih 25 letih je skoraj vso liberalno nemško, madjarsko in italijansko časništvo prišlo v judovske roke. Judi izdajajo omenjene liste in se bogatijo z njimi. Judi jih uredujejo in zvečinoma tudi pišejo; torej ves pouk, vse poročevanje o političnih, gospodarskih, socialnih, znanstvenih in verskih rečeh dohaja kristijanom iz judovskih peres. Kaj čuda, ako iz takih časnikov veje nasprotje do vsega, kar je krščansko?

Na Štajerskem je največji nemško-liberalni list: Tagespošta v Gradci. In ta je v judovski oblasti. Jud Rappaport je pokupil skoraj vse delnice zadrugine, ki izdaje list. Katoliški Slovenci se torej ne moremo čuditi, ako v tem listu na vsaki strani zadenemo ob judovsko obnašanje. Za ščitom novinarskega ropota pa delajo Judje na vse kriplje utrditi se zopet v deželi, katera je 40.000 fl. plačala vladarjem, da so Judom vstop na Štajersko prepovedali. V liberalni dobi morala je ta prepoved veljavo popolnem izgubiti.

V Gradci imamo že toliko judovskih rodov, da je l. 1883/4 na deželske višje realke v Gradci bilo 21 judovskih dijakov. Deželni odbor je pa v ljubeznjivej skrbljivosti tem 21 izraelskim gospodom mahoma nastavil plačnega veroučitelja za Mojsejevo veroizpovedanje v osebi graškega rabinerja dr. Samuela Mühsama. Judov najdemo že mej sodniki in profesorji, na želez. skladališči v Melji baje uradujejo Judje, v graško eskomptno banko prodirajo Judje, judovskih trgovcev, graščakov, fabrikantov, mešetarjev, protižarjev, kramarjev, žganjeprodajalcev se množi posebno na spod-

njem Štajerskem. V Halozah in Vržeji prišlo je že do rabuke in tepežev. Jud Hirschler potegnil je na-se skoraj vso trženje z lesom s Pohorja, v Libojah gospodari Jud Sonnenberg.

Vendar to je le majhen začetek proti uspehom judovskim, zlasti v Trstu in Dunaji. Ti dve mesti ste že močno pojedeni. S pomočjo novinarstva in denarjev prav za prav že gospodarijo. V Trstu izdajajo in pišejo liste: „Independente“, „Cittadino“, „Alabarda“, „Piccolo“, „Triester Zeitung“, „Triester Tagblatt“ sami Judje. Vse denarstvene zavode, korporacije, društva, podjetja vodijo Judje: Marburgo, Luzatto, Salem, Castiglione, Brettauer, Segre, Besso, Goldschmidt, Lardi, Torti, Terni, Levi, Jacchia itd. Pomorsko društvo „Lloid“, ki šteje 83 ladij in dobiva na leto 2 milijona podpore iz državne blagajnice, je popolnem v oblasti Judov, jednako tudi velika zavarovalnica: „Assicurazioni generali“.

Na Dunaji pa so si Judje ustvarili nekaj novi Jeruzalem okolo borze, kder oblastno zapoveduje Jud Rothschild in njegovi milijoni. Najlepši del mesta, najkрасnejše palače ob „Ringu“ so Judovske. Ni ga večjega podjetja, zlasti denarstvenega ne, kder ne bi Jud uplival. Vsak si išče nakloniti prijaznost in podporo judovskih časnikov. In zato mora plačati. Podjetnik gališke povprečne železnice je listu: „Neue freie Presse“ moral izplačati 40.000 fl. drugim menje, „Deutsche Zeitung“ je dobila samo 8000 fl. Pri vseh volitvah morajo tam z Judi računati in z njihovimi listi. Ti imajo posebno društvo: „Concordia“ imenovano. Nedavno je obhajalo 25letnico svojega obstanka. Čestitalo je vse, kar je na Dunaji v liberalnem svetu imenitnega in odličnega. Judovsko svodstvo drznilo se je celo naše ministre k veselici povabiti. Ker pa ti niso hoteli priti, zamerila jim je to „Neue freie Presse“ kaj močno in se drznila javno mrdee pokazati. Tako mogočnega se čuti Jud v Avstriji, ker je v 25 letih dobil v svojo oblast časnike in denar!

Če je nemško-liberalna svoboda komu koristila, tako gotovo otrokom Izraelovim. Preddraga „Tagespošta“ v Gradci to lahko potrdi.

Gospodarske stvari.

Navod k umetni riboreji.

Ker se bliža čas začetka prve in najvažnejše dobe umetne reje postrv, zdi se nam umestno, da opozorimo vse one, kateri nameravajo pričeti riborejo, na sledeče priprave.

Kdor ima blizo svojega stanovanja čisto, tudi po zimi odprto studenčno vodo, od + 4 do 7° R. zamore poskusiti z umetno rejo postrv, lipanov, sulcev i. dr. rib enake vrste. Pri

dotični vodi se pa mora prirediti primerni tok, kateri ima padec od 3 po 4 palcev na 20 čevljev.

Za orodje se potrebuje: 1. Nekoliko lončenih valilnih koritcev, ki so en čevljev široki, 4 palce visoki, krog in krog luknjasti, kakor rešeto. Luknjice naj bodo tolike, da gre skozi nje pletiča igla srednje velikosti. Taka koritca se tudi iz kositarja izdelujejo.

2. Kleščice, s katerimi se izjemljejo bolna jajčka.

3. Lesen hramiček, toliko dolg, da se vanj postavijo, koliko da se komu poljubi, valilni koritci ali posamezno, ali po dva in dva. Tak hramiček mora imeti odprtino za dotok in odtok vode s tanko mrežico iz medenega drata, in pokrov za zapor. Prikladno je tudi, da se vloži v tak hramiček rešetka (rost) iz leptovja, katero plavajoča vzdržujeta dva neprodušna cilindra; na taki rešetki ostanejo korita vedno v eni in tisti višini vode. Kdor si hoče omisliti dobre valilne aparate, naj jih naroči pri trgovci gosp. Karolu Karingerji v Ljubljani, kateri tudi natančno vsacega podučijo, kako se rabijo aparati.

Oplodenje jajčkov. Ribja jajčka se umetno oplodé na ta način: Malo pred drstenjem, pri postrvah tedaj od meseca oktobra do januarija naj riborejec shrani ribe v dobrem hramičku ali pa v malem ribniku, iz katerega se lahko vsak čas vjamejo. Včasih se poskusi, če postrvi, ako se jih nekoliko pritisne na trebuhu, ne spuščajo iker ali mleka. Ako se to zgodi, napolni se skledica 1½ palca visoko z vodo, v kateri je postrv živela, vzame se ena ikrnica iz hramička ali ribnika, ter se na lahkoma po trebuhu proti repu gladi in stiska, da spusti ikre, in koj potem, najdalje v eni minuti se osmuče isto tako mlečnjak, na kar se vse s prsti prav lahko premeša in se nekoliko minut potem na miru pusti. Ako je več oseb pri tem delu, se lahko mlečnjaki in ikrnice ob enem osmučejo, če se ima mnogo rib, naj bode pripravljenih več z vodo napolnjenih skledic. En mlečnjak služi za več ikrnic, ter se čez nekoliko dni zopet lahko rabi. Koristno je, da se pred oplodenjem ikrnice in mlečnjaki ločeni v vodah hranijo.

Če so ribe nad 4 funte težke, olajša se osmučenje, ako se z jermenom 1" širokosti iz mehkega usnja napravi zanjka, s katero se opaše riba pod prsno plavuto, ribja glava drži naj se kviško.

Če se mora močno pritiskati, da pridejo ikre ali mleko na dan, če se prikaže kri ali pa če se držijo jajčka še v kepah. je znamenje, da še niso zrela, v tem slučaju naj se dene riba zopet v hramiček nazaj; če se pa prikaže gnojna tekočina s praznimi jajčnimi kožicami in ovenelimi jajčki, so ikre nerabljive.

(Konec prihodnjič.)

Avstrijskih pomologov društvo obhaja dne 15. 16. in 17. novembra ob 9. uri zjutra v centralnej štaciji za ukoristenje sadja v Libenavi blizu Gradca svoje letošnje potovalno zborovanje. Vspored: 1. društvene zadeve, namreč, poročilo, denarstvo in dopolnjenje odbora; 2. ukoristenje sadja: razkazivanje centralne štacije, njenih 4 sušilnic, 3 kotlov, preše, mline, distilovalnega stroja, razstava sadja za trg; 3. trženje s sadjem. Društvenike nujno pozivlja, nove ude uljudno k pristopu vabi

Grof Henrik Attems, načelnik.

Hmelj velja 60—72 fl. 50 kilo. Iz Savinjske doline nam piše hmeljar, da je on zvečinoma ves hmelj prodal, ker se boji „poloma“ ali „kraha“ v hmeljskeji trgovini in potem bi sedanja ugodna cena gotovo padla. Ne pritrđimo pa tudi ne oporekamo.

Sejmi. 3. novembra Maribor, Lesično, Pišce, Selnica ob Dravi, 4. novembra sv. Barbara v Halozah, 6. novembra Gradec, sv. Janž pod Arvežem, Lemberg, sv. Lenart v Slov. goricah, Radgona, Brežice, 7. novembra Gradec, 8. novembra Ponikva, 9. nov. Klek nad Radgono, 10. nov. sv. Martin pod Wurmbergom.

Dopisi.

Iz Maribora. (Učni jezik v ljudski šoli, — kateheti, — nasveti.) V katerem jeziku se naj otroci v ljudski šoli podučujejo? To vprašanje je sedaj povsod v Avstriji na dnevnem redu. Zato je treba, da so stariši in posebej krajni šolski odbori, katerim pripada pravica v tej reči govoriti in odločevati, v tem dobro podučeni. Če pomislimo, kakošni namen ima ljudska šola, tako ne bomo se dolgo obotavljali. Šola je nadaljevanje poduka in izgoje, ki ga otroci v domači hiši od svojih starišev prejmejo, mora tedaj biti poduk v ljudski šoli v maternem jeziku, sicer je nenraven in brez pravega vspeha, brez koristi za otroke. Krajni šolski sveti in stariši bodo tedaj tirjali, da se njihovi otroci podučujejo v maternem, tedaj slovenskem jeziku, tako je potrebno, pametno in postavno. Nemški jezik naj se uči kot predmet s slovenskim učnim jezikom, da se ga bodo otroci za potrebo naučili. V slovenskih šolah je tedaj treba dobro razložiti gledé nemščine, da ona ne more biti nikoli učni jezik, nego naj bo vselej kot predmet (Lehrgegenstand.) Pravico v tej zadevi imajo določevati stariši, krajni in okrajni šolski svet, in konečno deželni šolski svet vsled § 6. šolske postave dne 14. maja 1869 z ozirom na temeljne državne postave. Vsled § 51. postave dne 20. avgusta 1870 je smoter in namen jezikovnega poduka: da pravilno umejo v maternem jeziku, kar se jim priobčuje, da so sposobni, se lahko in pra-

vilno ustmeno in pismeno izraziti v tem jeziku; da si pridobijo ročnost krepko, čitati knjige in pisma, in da popolnoma umejo, kar so brali, tako gledé vsebine, kakor tudi gledé vezi posameznih delov. Pri tem se ima tudi skrbeti, da se zbuja v njih zmožnost opazovanja, bistrost presojevanja in krepkost spomina. Ako še otroci ne znajo gladko slovenski čitati, naj jih kateket podpira, ter da vselej katekizem brati, nenavadne besede jim naj tolmači. Otroci naj vedno molijo v maternem jeziku v šoli, v cerkvi in doma. Za cerkev se jim naj podajo molitveniki, da bodo lepo molili in se spodobno obnašali, ter tako s pridom božjo službo obiskovali. Dobro bi bilo postaviti dne 8. febr. 1869 gledé sestave pravic in dolžnostij krajnega in okrajnega šolskega sveta priobčiti in razložiti. Nevednost te postave je kriva, da marsikateri krajni šolski svetovalci napačno ravnaajo, ter ničesar ne dosežejo. Kdor se postave drži, doseže, kar zahteva, kdor pa brezpostavno ravna, ima škodo in sramoto. Dobro je, ako postane duhovnik šolski nadzornik, ker ima pravico poduk nadzorovati in napačnost odpravljati. Pritožbe se slišijo, da ni delavcev na deželi, da ni službenikov itd. Vzrok temu je osemletna šola. Otrok, ki dolgo v šolo hodi, se dela odvadi, kedar iz šole stopi, se mu delati studi, ne uboga, prevzeta je in hoče biti gospod. Želeti je, da bi povsod krajni šolski sveti prosili za polajšanje šolskega obiskovanja, kakor je sedaj dovoljeno. Dobro bi bilo to zopet priobčiti, kako se naj sklep stori in prošnja vloži. Poldnevni poduk je tamkaj dober, kjer nimajo dovolj prostorne šole. Začetniki hodijo po zimi večerka v šolo, odrašeni pa zjutra, po leti pa mali zjutra, odraščeni večerka, če tako kaže.

L. H.

Od sv. Jurija na juž. železnici. (Ces. Rudolfovo sadjerejsko društvo.) Odbor tega društva je imel 23. okt. t. l. svojo sejo. Po presrčnem pozdravu g. ravnateljevem se na njegov predlog izreče topla zahvala gosp. Fr. Lenčeku kot načelniku in vsem drugim članom razstavnega odbora v Sevnici, kateri so s svojo požrtvovalno neutrudljivostjo vse potrebščine za sadno razstavo v Sevnici tako primerno preskrbeli in jo tako izvrstno uredili, da sme naše društvo na svojo prvo razstavo po vsej pravici ponosno biti, pa tudi je. Kakor je znano, je to razstavo v Sevnici s svojim obiskovanjem počastil tudi c. kr. namestnik, g. baron Kübek iz Gradca, ter je izrekel svojo popolno zadovoljnost razstavnemu odboru in mu častital k temu uspehu. Za to društveni razstavi došlo čast, se je na predlog g. dr. Ipravica po razstavnem odboru oziroma njegovem načelniku izrekla pismena zahvala g. c. kr. namestniku, pridjalo se je pa tudi nekaj, na daleč okrog znanih, Sevnških voščenk (Wachsäpfel) 'ot

posebnost sadnih pridelkov teh krajev, na kar se je visoki gospod prav lepo zahvalil razstavnemu odboru in njegovemu načelniku gosp. Fr. Lenčeku izjavil posebno naklonjenost. Po vse hvalevrednem prizadevanji deželnega poslanca g. M. Vošnjaka v Celji, so društveni razstavi v Sevnici, pa tudi društveni blagajnici došle izdatne podpore in sicer je po njegovem prizadevanji dovolil visoki dež. zbor Štajerski 300 fl., c. kr. kmetijska družba v Gradci 50 fl., 2 srebrni, 2 bronasti svetinji in 6 častnih diplom; vis. poljedelsko ministerstvo na Dunaji 100 fl., 2 srebrni in 4 bronaste svetinje. Za te izdatne pridobitve, sklne odbor deželnemu poslancu, g. M. Vošnjaku v Celji, neutrudljivemu boritelju za napredek našega društva, se prav lepo zahvaliti. Na dobro utemeljeni predlog kmetijske podružnice v Sevnici, je c. kr. kmetijska družba v Gradci našemu sadjerejskemu društvu dovolila 150 fl. podpore, za kar odbor tudi svojo iskreno zahvalo izreka kmetijski podružnici Sevnški in posebno še njenemu načelniku g. Fr. Lenčeku. Predsednik razstavnega odbora Sevnške sadovne razstave predloži zapisnike gledé razsojevanja in prisojevanja daril ter dohodkov in stroškov, kar se pregleda in odobri, ter spravi v društveni arhiv. P. n. darovateljem daril in podpor društvu došlih se je od razstavnega odbora ali od društvenega ravnateljstva izrekla — ali se še bo — zahvala. Odbor na dalje določi, da bode v Makolah 9. novembra t. l. društveni shod, kateri se je septembra preložiti moral in se je v tej zadevi obrnil na ondošnjega društvenega poverjenika. Društveni odbornik, sadjerejec, kmet sè zlatim križcem odlikovani M. Vizjak Pečovšek bode govoril o sadjereji in kazal razna plemena sadja.

V. Jarc, tajnik.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. V Budimpešti zborujejo sedaj delegacije ali zastopniki vseh dežel celega cesarstva; naših je 60, med njimi 10 Čehov, 9 Poljakov, 1 Slovenec in 1 Hrvat, torej 21 Slovanov, to kaže, da se reči v Avstriji pomikajo na pravično stran, kajti dolga leta so le nemški liberalci tam se šopirili, sedaj so ondi v neznatnej manjini. Svitli cesar je avstrijsko-vogerske delegate s prestolnim govorom počastil in izjavil, da je shod z nemškim in ruskim cesarjem potrdil upanje, da se ohrani mir in da so prijazne razmere z rusko carsko rodbino obnovljene. Te slednje besede so tem večjega političnega pomena, ker se ob enem raznaša glas, da se pismena nagodba Avstrije z Nemčijo ni podaljšala. To kaže, da je naše cesarstvo zopet dobilo proste roke in se opira na Nemčijo in Rusijo ob enem le, da se ohrani

mir. Potroški za zunanje ministerstvo in vojaštvo znašajo 116 milijonov, colnina ali carina vrže 18 milijonov, ostane davkeplačilcem za pokritje 97 milijonov, od katerih pripada nam 67, ostalih 33 po vogerskim deželam. Za mornarico ali „marino“, to je vojno brodovje bo treba 1,200.000 fl. Za obrambo naših primorskih krajev naročena je 1 torpedna ladija za 300.000 goldinarjev in 10 torpednih čolnov za 84.000 fl. Bosna in Hercegovina dajete dohodkov nekaj čez 7 milijonov, torej 67.000 fl. več kakor potrebujete za razne stroške deželne. — Hrvatje v zagrebskem saboru so se sprli mej seboj in preganjajo drug drugega, madjaroni pa se veselijo. Narodna stranka je pravnej stranki očitala po predsedniku saborskem nezvestobno obnašanje proti cesarju in kralju in zabranila, da bi se tako žaljeni poslanci opravičili; še niti govoriti jim ni dovolila. Na to začnejo Starčevićjanci ropotati in psovati. Sedaj spremeni narodna stranka zbornični red in poveri predsedniku neomejeno oblast. In res predsednik izključi in zabrani vstop 15 poslancem, na kar tudi poslanci neodvisne stranke izstopijo. Tako je sedaj 25 okrajev brez poslanca v saboru. No, in sedaj lahko hrvatski kimovci v saboru delajo, kar hočejo. Vsak omikanec obsodi postopanje Starčevićjancev, toda narodna stranka tudi ne dela časti svojemu imenu in želimo le, da nebi Hrvatske pripravila v še večjo odvisnost od Madjarov in njihovih Judov. Ban hoče tudi tiskovno itak pičlo svobodo zatreti. — Naši deželni zbori so letošnje zborovanje vsi dokončali. V koroškem deželnem zboru je deželni predsednik odgovoril na interpelacijo dr. Travna, da je sv. Mohorjevo društvo uže davno pred sedaj veljavno društvensko postavilo bilo pravilno vladi naglašeno in se torej njemu ne more nič nepostavnega očitati. Dr. Traven je v mlako pal. — Kranjskim Slovencem je smrt pobrala Pirkerja pa na njegovo mesto pride baje Pirker II.

Vnanje države. Nemci so imeli te dni veliko volilno prasko za nemški državni zbor. Cesar Viljelm neče priznati vojvodi Kumberlandskemu pravice do Braunschweiga, ampak pograbi deželico za Prusijo. Ta nova krivica storjena starodavnej rodbini junaških Welfov utegne še hude nasledke imeti za Nemce. — Belgijski freimaureri so pri volitvah za mestne zastope zvečinoma zmagali in tirjajo, naj kralj katoličko šolsko postavilo takoj zatre in liberalne ministre pozove. Kralj tega ne stori, dokler imajo katoličani večino v deželnem zboru in v zbornici starešinstva. Freimaurer je povsod nestrpljiv in krivičen. — Ruska vlada je ukazala v Nikolajevu in Sebastopolu izdelati 3 velike vojne ladje oklopnice za Črno morje; vsa Rusija se tega veseli. — Turški sultan še zmiraj odlaga turške železnice sklopiti s srbskimi,

čeravno je to storiti obečal. — V Macedoniji okolo Veleša vprli so se Albanezi turškim oblastnikom in veliko ljudij poklali. — Kolera na Italijanskem je znatno ponehala, vendar umerje še zmiraj po 50 — 70 ljudij vsaki dan. — Francozi pošljejo nad Kitajce 10.000 mož v Azijo, zbornica poslancev je 40 milijonov frankov dovolila za vojsko na Kitajskem. — V Severnej Ameriki je strašen požar skoro popolnem pokončal veliko in bogato mesto Milwaukee.

Za poduk in kratek čas.

V Sarajevo.

(Dopisuje J. Čagran, veroučitelj v Sarajevu.)

V. Vlaško duhovništvo, poprek neizobraženo, nevedno in povse malo kaj prida, ne stori za prosveto, napredek iz izobraženje bosanskih Srbov skoraj nič. Več ko polovica Srbskih popov v Bosni ne zna ne pisati ne brati. Njihovi škofi posvečujejo ali so vsaj dozdej posvečevali popolnoma neizobražene in nepripravne ljudi za duhovnike. Hlapci, ki so zaslužili in položili vladiki (škofu) 10—20 ducatov in se ceremonije in molitve na pamet naučili, so postali popovi. V verskih resnicah so ti popovi strašno slabo podučeni. Vsak dijak pri nas bi znal nje, njihove protopope in vladike z malimi izjemami v verskih rečeh in znanostih v zadrego in sramoto spraviti. Prokletstvo razkolništva in njegovi tužni nasledki leze posebno od odvisnosti od Carigradskega patrijarhata. Patrijarhat se prodaja njemu, ki ga najdražje plača. Patrijarh zopet oddaje metropolije za denar itd. Razvidno je tukaj, da se ne gleda na sposobnost nego na dobiček. Vsak gleda, da si potem poravna in popravi stroške. Štola ali pristojbina za cerkvena opravila je v pravoslavni cerkvi jako visoka in znaša od 1—10 in več ducatov za navaden spreved ali pokop. Velike gori omenjene pomanjkljivosti, nevednost in neobraženost prikrivajo popovi s svojo meržnjo in sovraštvom do katoličanstva. Od Sarajevskega metropolita Save Kosanoviča do zadnjega selskega popa grdiho in črniho vsi katoliško cerkev. Gorje bosanskim katoličanom, če bi Bosna prišla kedaj Srbom ali Črnogorcem v pest! Da Vlaški popovi tudi nimajo pravega in požrtvovalnega domoljubja, to je, če pogledamo gori navedene lastnosti njihove, razumljivo. Le Belgraški in Petrograški rubeljni so tista tajna moč, ktera Srbsko-Bosansko popovstvo posebno v sedanjem času navdušuje za „Srbijo“. Šolstvo je pri Srbih še jako slabo razvito, akoravno so bogateji od katolikov in so nekteri celo milijonarji. Nevedni popovi se za šole ne brigajo, le kar so tu in tam svetovnjaci storili, to je vse, in to je malo. Pravo-

slavje vsem svojim narodom utisne znak mrtvaške gnjilobe, tako v Rusiji, kakor povsod: tudi v Bosni. V Sarajevu imajo bosanski Srbi lepo veliko stolno cerkev in metropolita. Kako sem zvedel, so Sarajevski Vlasi Hadži-Loju, ko je careval kratek čas l. 1878 v Sarajevu, poklonili 100 dukatov vredno oblačilo in so zmiraj šuntali Turke, da bi ubili katoliškega tedajšnjega župnika č. o. fra Grgo Martiča. Taki so toraj hriščani Srbi. Vlaški popovi nimajo skoraj nobenega upliva pri prostem ljudstvu, katero vidi, da se v ničem dobrem od njega ne razločijo. Popovi župniki se malo brigajo za duhovno pastirstvo ter raji skrbijo za svoj in svojih blagostanje. So namreč oženjeni pa vkljub temu malo izgledno žive. Matične (krstne itd.) knjige malokteri vodijo in zapisujejo in vsako leto vlada nabere lepo število ponarejenih lažljivih krstnih listov itd., posebno o priliki novačenja ali asentacije. Za denar se pri pravoslavnem popu vse dobi. Kako malo da prosto ljudstvo za blagoslove in cerkvene blagre svojih popov mara, razvidimo iz tega, ker Vlasi v boleznih in drugih nadlogah pri katoliških duhovnikih sv. meše najemajo, od njih blagoslova prosijo, in se njihovim molitvam priporočujejo.

Če hoče Avstrija veliko Bosno in Hercegovino stalno osvojiti, je treba da krepí tam katoliški živelj, da skrbi za prosveto in da ne zaščituje nje, kateri za Avstrijo nikoli marali niso in tudi zdaj ne marajo, namreč hriščane ali Srbe.

Naj v prvi vrsti skrbi za v resnici izobraženo pravoslavno duhovenstvo, ki ne bode kakor dozda svojo nalogo najbolj v tem iskalo, katoličanstvo grditi in proti njemu kovariti. Čudno je, da vlada ne vidi in ne čuje nič, kako se „velika Srbija“ v Bosni širi in vse, kar ni pravoslavno ali Srb pa kot „izrod“, „psina“ in „švabi“ zaničuje in zatira. Švabe nazivajo Srbi radi posebno nas Slovence, če gladko tukajšnjega jezika ne govorimo. O šegah in običajih Srbov pozneje in natančneje.

(Dalje prihodnjič.)

Smešnica 44 Gospod „feldwebel“ ponižno prosim, ako bi smel jutri doma ostati, ko gre bataljon na vojaške vaje, ker me pridejo mati obiskavat, reče nek vojak. „Feldwebel“ mu odvrne: tritaužent kanonov, reci materi, naj takrat pridejo, kedar ne bo vojaške vaje! Vojak: kako pa dobim pleče, katero mi mati prinesó za gospoda „feldwebelna“? Sedaj reče „feldwebel“: I — nu — pa ostani doma, saj si tako šibek, bom uže jaz „hauptmanu“ rekel!

„Jurij s pušo.“

Razne stvari.

(Razstava cerkvene obleke), prirejena od družbe vednega česčenja, je od 1. do

5. novembra t. l. na ogled v stolnem farovži v Mariboru.

(Slovenska posojilnica) v Mariboru je meseca oktobra prejela 18.764 fl. 95 kr. izdala 16.436 fl. 25 kr., torej je bilo prometa 35.201 fl. 20 kr.

(Celjska vahterca) napada šolske seestre, Vojniško duhovščino, Lineškega škofa, hvali Rohrerka in njegove pristaše ter samega veselja poskakuje, da so na Belgijskem freimaurerski liberalci v mestih zmagali. Zamore li tak list naročevati, plačevati, v njem cerkvene službe razpisovati katoliške Cerkve duhovnik? In če vendar to stori, kaj zasluži?

(Železnico meriti) smejo Krepesch, L. Kranc in dr. L. Link od Hartberga v Friedberg, Fehring, Radgono, Ljutomer do hrvatske meje.

(Ptujčani) plačujejo 30% mestne dokaide na direktni davak in 15% od mesa, mošta, vina.

(Vabilo.) Celjsko učiteljsko društvo bode zborovalo v četrtek dne 6. novembra po sledočem vzporedi: 1. Zapisnik. 2. Poročilo načelnika v društvenih zadevah. 3. „Učitelj kot hmeljar“, govori g. T. Grah. 4. Pogovor o novi P. Krinikovi Slovenski slovnici; poročevalec g. V. Jarc. 5. Nasveti. K obilnej udeležbi vabi uljudno odbor.

(Na spodnjem Štajerskem) so se jeli trdni nemci nastavljati za učitelje. Tako je namestil konjiški okrajni šolski svet v Ločah Fried. Lang-a (vsako nameščenje se mora naznaniti dež. šolsk. svetu), dež. šol svet sam pa Franc Waldhans-a v Laškem trgu. Nobeden teh dveh ne zna niti besedice slovenski.

(Središka šola) postala je 4razredna.

(Nezaupnico) so poslali v nemško-liberalne liste Slatinski posilinemci poslancu č. g. Raiču, zakaj je zbornico zapustil, ko so liberalci slovenskemu odpadniku Kaiserfeldu zahvalnico sprožili. Za to nezaupnico se Raiču ni treba brigati, ker ona izhaja od ljudi, ki ga niso volili, naj torej gredó s svojim propalim Lešnikom lešnikov tret, če jim je dolg čas.

(Poslanec Voitsberžki) liberalce Scholz je poslanstvo položil, menda se jezi, da ga liberalci niso več v deželni odbor izvolili.

(Č. g. Matek) slov. bistriški kaplan odšel je v Rim zavod dell' Anima.

(Propali) so Slovenci pri občinskih volitvah za Marija-Gradec pri Laškem. Posilinemci se bahajo z „deutschen Sieg“ in se krotajo Slovincem, češ sedaj je slovensko uradovanje zatreto v vseh občinah Laškega okraja.

(Makolski učitelj) gosp. Leskovar je zopet pisaril v liberalno nemški list, ter se podpisal „zeichne mich mit Stolz ein liberaler Lehrer. Slobodno, Nismo dvomili o tem, ko smo čuli zvoniti o „šulvereinskih groših“.

(V grajščini Hrastovec) v Slov. goricah je oskrbnik J. Zelenik vrtnarja Schafferja mrtvega našel v postelji; na mizi je stala steklenica žganjice in kupica s strupom.

(Uboj.) V gornjej Bistrici je Franc Juhart se sprl v krčmi z Janezom Korenom in ga z nožem, kateri mu je dal Janez Tramšek, v hrbet pehnil, potem pa Leopoldu Kolšek, ki je hotel Korena braniti, v vrat potisnil, da je ranjeni čez eno uro potem izdehnul.

(Vogerski brzovlak) je 23. t. m. blizu Moškajnc po noči trčil na voz, zadnji del zdrobil; kobilu splasil, da so jo drugi den našli, žrebe pa po železnici do Ptuja podil, kder so je vlovili. Posestnik pa je med tem v krčmi sedel.

(Ptujski posilinemci) solze točijo; teater imajo pa igralcev ne, celo dolgo zimo ne, le v časih pride iz Maribora g. Zanetti jim v pomoč. Človek bi mislil, da bodo ti posilinemci vendar toliko denarja zmogli, kolikor gledišni igralci eno zimo potrebujejo. Ali so možnjam svojim pri raznih šulvereinskih in drugih silah preveč na žili puščali?

(Spremembe v Lav. škofiji.) Č. g. Anton Rodošek je imenovan v župnika pri sv. Martinu pri Gornjem gradu, č. g. Franc Rojko župnik pri Devici Mariji v puščavi, č. g. Franc Cvetko, mnogozaslužni župnik sv. Barbare v Slov. goricah je resigniral in č. gosp. Mihael Bračko, župnik pri sv. Antonu na Pohorji je umrl, 39 let star.

Loterije številke:

V Trstu 25. oktobra 1884: 44, 28, 82, 12, 20
V Linci „ „ 46, 17, 31, 57, 81

Prihodnje srečanje: 6. novembra 1884.

Dražba cerkvenega vina

pri sv. Petru pod Mariborom.

V torek po vseh svetnikih t. j. 4. novem. se bode okoli

30 štrtinjakov

novega, dobrega, pozno branega vina v polovnjakih z železnimi obroči pri sv. Petru pod Mariborom po dražbi prodajalo.

Marko Glaser,

častni kanonik.

Dražba cerkvenega vina.

V ponedeljek 3. novembra t. l. ob 3. uri popoldne bodo okoli

9 polovnjakov

sladkega vinskega mošta prodavali po dražbi pri spodnji sv. Kungoti.

Cerkveno predstojništvo.

Sedlarski pomagalec

dobi pri meni kar hitro službo. Tudi pridne mladenče sprejem pod dobrimi pogoji v uk.

Fran Zupančič,

sedlar v Lešah
blizu Šmarije pri Jelšah.

Stavljenje mosta razpisano.

Čez Mislinjo blizu tako zvane „Fuchsmühle“ na okrajnej cesti od Spod. Drauburga do Slov. Gradca se stavi most za 5230 fl. ob enem se morajo obali utrditi in deloma steza h mostu preložiti

Ustmena zmanjševalna licitacija bo dne 5. novembra 1884 predpoldnem ob 10. uri v uradnici okrajnega zastopa v Slov. Gradci, kder ima vsak izdražbar, preden kaj obeča, položiti 10% vadija na roko dražbenških komisarjev. Kdor pa hoče pismeno se udeležiti, ta naj pravilno kolekovano ponudbo z 10% vadijem vred dpošlje zapečatano do 5. novembra t. l. do 10. ure ali vloži pri podpisnem okrajnem odboru, ali temuistemu dpošlje brezplačno. Ponudba se razpečati ob konci ustmene licitacije.

Vadij se more položiti ali v gotovini, ali državnih dolžnih pismih po kurznej vrednosti ali v knjižicah katerebodi štajerske ali koroške hranilnice.

Stavbensi črteži, proračun stroškov pa tudi pogoji ponudeb in licitacije so vsaki den v uradbenih urah na ogled v uradnici podpisane odbora.

Okrajni odbor Slovenjegraški

dne 19. oktobra 1884.

Janez Barth, l. r.
načelnik.

Najnovejši

HITRI RAČUNAR

v katerem se

iznesek vsakoršne kupčije

vže izračunjeno najde, se dobiva v

J. Leon-ovi tiskarni

v Mariboru

šolska ulica 2.

Razglas.

Podpisano ravnateljstvo vabi gospode društvenike mariborske „Posojilnice“ k izvanrednemu občenemu zboru na dan 8. novembra t. l. (soboto) ob dveh popoldan v posojilnično pisarno.

Na dnevnem redu je sklepanje o spremembi nekaterih določeb društvenih pravil.

Zarad važnosti predmeta nada se ravnateljstvo občne udeležbe.

V Mariboru dne 25. oktobra 1884.

Ravnateljstvo Posojilnice v Mariboru.

!!Pozor!!

G. SCHMIDL in DRUŽNIK

„pri škofu“

v Celji, na oglu glavnega trga

„pri štepihu“,

**priporočujeta svojo posebno veliko in lepo
zalogo zimskega blaga.**

kakor:

vsakovrstne suknine, štofa, vatmola, spangoleta in druge volnate robe. Dalje imata v zalogi največjo izbirko velikih zimskih facaneteljev ali rut; najnovejše vzorke kretóna in tiskanine (druka); hlačevine in raznobarnega barhenta; odeje, koce in različno drugo zimsko robo **po naj nižjih cenah,** in sicer še cenejši kakor poprej. — Prave ameriške šivalne stroje, najboljše in močnejše „Singer“ in „Howe“ za krojače, črevljarje in šivilje po 30, 35 in 40 goldinarjev. — Kdor dobro in cenó kupiti želi, blagovoli naj priti v našo prodajalnico.

G. Schmidl in družnik v Celji.

Zaloga sukna; platna vsakdanjega rokotornega in novošegnega blaga, ter pravih ameriških šivalnih strojev

na oglu glavnega trga in poštnih ulic št. 38 v hiši gosp. Jožefa Kosta, fabrikanta žajfe „pri štepihu“.

1—3

Cerkveno novo vino

se bode dražbalo v **Freihamu** dne 3. novembra 1884 ob 10. uri predpoldnem.

Cerkveno vino

staro in novo bo se 3. novembra ob 10. uri predpoldnem v cerkveni kleti v **Svičini** po dražbi prodajalo.

Cerkveno predstojništvo.

V zalogi

Janeza Leona v Mariboru

je ravnokar izišel

Južnoštajerski koledar

za na steno

v nemški in slovenski izdaji

za l. 1885

zapopadajoč zraven popolnega koledara vse mrakove solnce in meseca, kmetovske pregovore o vremenu in letini, vse letne in živinske sejme, dozdevno vreme, državne prepovedane čase, lestvice za pristojbine kolkov ali štempeljnov itd.

Praktično urejeni koledar ima to prednost, da je natisnen na velikej četverki in ga je možno povsod na steno obesiti.

Velja samo 25 kr.

Prodajalcem se dovoti primeren nadavek.

FRANC SWATY,

Ukoristitev vinskih ostankov, fabrika žganic, likere, Franz-žganice in kognaka

v Mariboru.

Fabrika: v Schmidererjeveji ulici št. 3 in 4.

Zaloga: v Koroškeji ulici števil. 20.

priporoča svojo izvrstno žganico iz muškato-vega tropinovca

s poroštvo za pravo, vleženo blago.